

Filosofijos
fakultetas

Domas Junelis

Filosofijos institutas

Trumpa materijos istorija: nuo autonomijos iki metabolizmo

Šiuo pranešimu siekiama pasižiūrėti į tai, kokiomis determinacijomis filosofijos ir mokslo istorijoje buvo kvalifikuojama materija, t. y. materija *qua* tikrovės pagrindas arba pati tikrovė. Analizuoju tris konceptualinius pjūvius: 1) antikinės Graikijos pirmųjų filosofų suprasta materija kaip autonomiška žmogaus atžvilgiu; 2) brandžiaisiais viduramžiais susiformavusios eksperimentinės alchemijos traktuotė apie materiją kaip atvirą mutacijai; 3) dialektiškai orientuota dialektinio materializmo materijos samprata. Ši apžvalga imama kaip būtinas pasiruošimas šiuolaikiniame teoriniame lauke dominuojančių materijos sampratų analizei. Šalia trijų skirtingų materijos konceptualinių pjūvių – *autonomiškos, mutabilios ir dialektinės* – apsvarstomas ir marksistiškai orientuotas metodologinis klausimas apie tai, kaip praktinės prielaidos ir socialinis kontekstas laiduoja besiskiriančius ontologinius įsipareigojimus. Taigi, į istorinę apžvalgą įtraukiamas ir metafilosofinis klausimas: ką reiškia, kad materija *qua* ontologinis pagrindas buvo ir gali būti determinuojama įvairiais būdais? Tai, galiausiai, priveda prie *Stoffwechsel* sąvokos, žyminčios mainus, apykaitą ir metabolizmą, kuri nurodo, kad skirtingos materijos apybraižos kyla iš skirtingų žmogaus-gamtos santykio formų.